

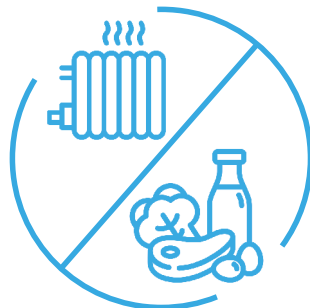

Co přesně znamená termín energetická chudoba

Jak na energetickou chudobu nahlížíme v ČR

Energetická chudoba je fenomén, o kterém se v České republice dlouhodobě příliš nediskutovalo. Jedná se o problematiku, která bývala spojována především se zeměmi globálního jihu. V současnosti, kdy svět čelí na poli energetiky náhlým změnám a výzvám, se energetická chudoba stává jedním z klíčových témat, která nelze přehlížet, také v zemích Evropské unie, Českou republiku nevyjímaje. Tento problém, který je v evropském kontextu primárně chápán jako neschopnost domácností zajistit si dostatečné množství energií pro uspokojení základních potřeb za přijatelnou cenu, postihuje miliony lidí po celé Evropě – včetně mnoha obyvatel České republiky.

Důvody zvýšeného zájmu o energetickou chudobu jsou zřejmé. Rostoucí ceny energií, způsobené kombinací geopolitických konfliktů, jako je válka na Ukrajině, dlouhodobým nedostatkem investic do udržitelné energetické infrastruktury a změnám evropské legislativy, mají devastující dopad na ty nejzranitelnější vrstvy obyvatelstva. Lidé, kteří žili a žijí na hranici chudoby, jsou nuceni volit mezi základními potřebami, jako je topení, osvětlení, nebo nákup potravin.

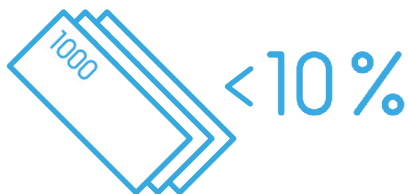

Energetická chudoba je často spojována s „heat or eat“ dilematem. Výzkumy naznačují, že domácnosti zakoušející energetickou chudobu často stojí před rozhodnutím, zda své obydlí adekvátně vytápnout, nebo obstarat členům domácnosti hodnotnou stravu (teplé jídlo, ovoce, zeleninu apod.).

Je důležité používat správné pojmy

Z úst politiků, médií, ale i některých expertů je v posledních letech slyšet o energetické chudobě stále více. Ne vždy však jsou odborné termíny používány adekvátně k jejich významům. Pro pochopení tvořených politik je důležité porozumět tomu, co je energetická chudoba (případně energeticky chudá domácnost) a co je energetická zranitelnost (energeticky zranitelná domácnost).

→ **Energetická chudoba** bývá v odborných kruzích chápána jako binární stav dané domácnosti. Na základě zvolených indikátorů a definice je možné o domácnosti prohlásit, jestli je, nebo není energeticky chudou. Jedna z prvních definic, kterou již na začátku 90. let začala používat B. Boardmanová, tvrdí, že energeticky chudá domácnost je ta domácnost, která na energii dává více než 10 % svých celkových příjmů. Tato definice není dokonalá a byla akademicky překonána, ale lze na ní snadno demonstrovat binárnost tohoto fenoménu.

Definice vycházející pouze z podílu výdajů na energie z celkového příjmu domácností se v současných zprávách používá pouze výjimečně. Podle této definice by za energeticky chudou mohla být považována v minulosti například i britská královská rodina.

(<https://www.theguardian.com/uk/2010/sep/24/queen-poverty-grant-buckingham-palace>).

Naopak → **energetická zranitelnost** není binární stav, ale jedná se o škálu. Jde o širší koncept, který popisuje situaci, kdy domácnosti nebo jedinci jsou náchylní k negativním dopadům změn v energetickém prostředí, jako jsou rostoucí ceny energií, změny v dostupnosti energie, extrémní klimatické podmínky nebo sociálně-kulturní změny. Energetická zranitelnost nemusí nutně znamenat, že domácnost momentálně trpí energetickou chudobou, ale je ohrožena budoucím vývojem v oblasti energetiky, což může vést k jejímu upadnutí do energetické chudoby. Energetická zranitelnost je tedy chápána spíše v kontextu rizik a potenciálních hrozeb, které mohou domácnosti přivést do stavu energetické chudoby.

→ **Faktorů**, které na energetickou zranitelnost domácností mají vliv, je velké množství a netýkají se pouze energetického sektoru. Výrazný vliv může mít například i vztah s majitelem pronajímané nemovitosti, změna zdravotního stavu nebo rodinného uspořádání domácnosti.

Energetická chudoba není jen otázkou osobního pohodlí, ale i zdraví a důstojnosti. Nedostatečné vytápění vede k vyšší nemocnosti, zejména u dětí a seniorů. Nedostatek světla a omezování přístupu k elektřině zase ovlivňuje kvalitu života (well-being) a vzdělávání. Navíc má tento fenomén dlouhodobé ekonomické a sociální důsledky – domácnosti, které žijí dlouhodobě v energetické chudobě, mají menší šanci vymanit se z chudoby, což vede k prohlubování nerovností ve společnosti.

S probíhající změnou klimatu se stále větším problémem stává i absence chlazení u zranitelných domácností, především u seniorů. Tento fenomén se nazývá „**letní energetická chudoba**“.

Se zpřísnující se evropskou legislativou se domácnostem zvyšují i náklady na dopravu. Tomuto fenoménu se v odborných kruzích říká „**dopravní chudoba**“. Ta je úzce propojena s energetickou chudobou a její řešení je klíčové pro zajištění rovného přístupu k základním potřebám a službám. Lidé žijící v odlehlejších oblastech nebo s nízkými příjmy často čelí omezené dostupnosti veřejné dopravy, což je nutí spoléhat se na energeticky náročné a nákladné individuální dopravní prostředky. Ty se s plánovaným přechodem k elektromobilitě stávají pro nízkopříjmové domácnosti stále méně dostupné, dochází

také k postupnému zvyšování cen pohonných hmot. Tento problém zvyšuje výdaje těchto domácností na energii potřebnou pro dopravu, což dále prohlubuje energetickou chudobu. Bez dostupné a udržitelné dopravy se mohou lidé ocitnout v sociální izolaci, mají omezený přístup k zaměstnání, vzdělání nebo zdravotní péči, což negativně ovlivňuje jejich životní úroveň a brání jim vymanit se z chudoby. Proto je důležité věnovat pozornost dopravní chudobě jako součásti širšího úsilí o řešení energetické chudoby, aby bylo možné zlepšit kvalitu života a zajistit spravedlivou a udržitelnou budoucnost pro všechny.